

– уявлення про найбільш поширені моделі поведінки директора закладу загальної середньої освіти за результатами оцінювання його професійної діяльності (атестації);

– методичні підходи до оцінювання професійної діяльності педагогів у контексті цифрової трансформації освіти;

– об'єктивізація оцінювання професійної діяльності педагогів через дослідження ролі штучного інтелекту у професійній діяльності;

проаналізовано:

– фінський досвід оцінювання професійної компетентності педагогічних працівників у контексті розвитку внутрішніх систем забезпечення якості освіти в Україні;

обґрунтовано:

– критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності педагогічних працівників відповідно до сучасних вимог якості освіти та європейських стандартів забезпечення якості освіти (ESG, EQAVET);

– що інтеграція системи оцінювання професійної компетентності у внутрішню систему забезпечення якості освіти сприяє підвищенню ефективності освітнього менеджменту, професійного зростання педагогів і розвитку культури якості.

Професійна діяльність як предмет оцінювання

Ю. О. Жук,

доктор педагогічних наук,

завідувач відділу моніторингу та оцінювання

якості загальної середньої освіти

Інституту педагогіки НАПН України

У дослідженнях, присвячених виміру ефективності освіти та оцінки діяльності вчителів, поняття «професійна діяльність як об'єкт оцінювання» не має єдиного фіксованого визначення. Натомість воно операціоналізується через пов'язані поняття, такі як «професійна практика», «результативність роботи вчителя», «ефективність викладання» тощо. У сукупності такі поняття використовуються для опису того, як діяльність вчителя та її результати можуть систематично спостерігатися і вимірюватися. У наукових публікаціях «професійна діяльність» як загальний термін вважається надто узагальненою латентною змінною, деякою концептуальною надбудовою, яку зазвичай розчленовують на конкретні «об'єкти вимірювання».

Принцип «функціональної операціоналізації» заснований на тому, що оцінюватися мають не внутрішні якості суб'єкта, а їх функціональні прояви у професійних контекстах. Такий підхід дозволяє переводити особистісно зумовлені якості вчителя у вимірні індикатори діяльності, не порушуючи етичних та психометричних принципів. При цьому особистість не виключається з аналізу, але стає чинником, що виявляється через діяльність, а не об'єктом прямого виміру. У контексті теорії вимірів об'єктом виміру також є не особистість педагога, а його дії,

рішення і результати професійних практик оскільки для виміру об'єкт має бути представлений у вигляді конкретних показників, що спостерігаються.

Основними показниками, що спостерігаються (змінними спостереження, індикаторами) найчастіше є: планування та організація навчального процесу; педагогічна взаємодія (комунікативні дії, керування класом); застосування методів навчання та оцінювання; рефлексія та професійний розвиток; освітні результати учнів. Головною особливістю застосування теорії вимірювань до оцінювання є вимога забезпечення основних критеріїв якості вимірювання, а саме: валідності (вимірюється те, що заявлено, наприклад, професійна діяльність, а не репутація чи контекст); надійності (стабільність оцінок при повторних вимірах чи за вимірів одного й того самого конструкту різними експертами); об'єктивності (мінімізація суб'єктивних впливів спостерігачів). На основі аналізу ключових робіт у галузі оцінювання професійної діяльності вчителя можна сформулювати інтегративне визначення: «Професійна діяльність як об'єкт оцінювання є системою спостережуваних, прив'язаних до контексту дій, рішень і результатів, за допомогою яких педагоги виконують свою роль і які можна систематично описувати, оцінювати і вимірювати, щоб зробити висновок про рівень їхньої компетентності і ефективності».

Аналіз публікацій показує, що на часі основними підходами до оцінки професійної діяльності вчителя є: *діяльнісний (психолого-педагогічний)*: професійна діяльність сприймається як система дій, вкладених у розвиток учня; *компетентнісний*: оцінювання здійснюється на основі аналізу рівня професійних компетенцій; *рефлексивно-акмеологічний*: рівень професійної майстерності оцінюється через саморозвиток, рефлексію, креативність; *результативно-ефективний*: оцінювання здійснюється на основі аналізу академічних досягнень учнів, спостереження за діяльністю вчителя та виявлення зв'язку діяльності вчителя та результатами навчання.

Оцінювання професійної компетентності педагогічних працівників як складова внутрішньої системи забезпечення якості освіти

С. В. Алексєєва,
доктор педагогічних наук,
головний науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Відповідно до вимог Закону України «Про освіту» (2017) та Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти, заклади освіти мають створювати власні механізми оцінювання педагогічної діяльності, що ґрунтуються на принципах прозорості, довіри, колегіальності та професійного розвитку. Водночас на практиці ця система здебільшого реалізується формально, що не забезпечує повноцінного використання оцінювання як інструменту управління якістю. Досвід провідних європейських країн, зокрема Фінляндії, Естонії, Нідерландів, демонструє, що ефективність системи якості освіти безпосередньо залежить від рівня професійної